

УДК 811.111+81'42

ДОСВІД ЛІНГВОКОГНІТИВНОГО АНАЛІЗУ АНГЛОМОВНИХ АФОРИЗМІВ У ПЕРЕКЛАДАЦЬКІЙ ПРАКТИЦІ

Багацька О.В., Мельник С.М.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Досліджено лексико-семантичні засоби вираження концепту СВОБОДА в англomовних афоризмах. Змодельовано структуру концепту СВОБОДА за допомогою методу фреймового аналізу. Виділено суспільний, історичний, особистісний, міжособистісний субфрейми, в межах яких виокремлено слоти та субслоти. Мовне втілення концепту СВОБОДА, виявлене на матеріалі лексикографічних джерел за допомогою компонентного аналізу, уможливило моделювання ядра досліджуваного концепту. Мовленнєві засоби відображення концепту СВОБОДА в англomовних афоризмах, виділені за допомогою контекстуально-інтерпретативного методу, дали змогу змодельовати його периферію.

Ключові слова: художній переклад, інтерпретація, англomовні афоризми, текстовий концепт, фрейм, фреймова модель.

Постановка проблеми. Труднощі художнього перекладу пов'язані не стільки із специфікою самого функціонального стилю, скільки з тим, що кожне художнє висловлювання – це кантівська «річ у собі», і тому потребує окремої методики перекладу [1, с. 423]. Художнє висловлювання – це більше ніж думка про світ, оскільки є іносказанням з подвійністю змісту і форми, у якому експліцитне завжди менш вагоме ніж імпліцитне [1, с. 423]. Імпліцитність художнього тексту безпосередньо пов'язана з його концептуальною організацією, яка полягає у поступовому розгортанні текстового концепту [2, с. 23; 3, с. 55-64], який вважають глибинним смислом, згорнутою смисловою структурою [3, с. 55], «зерном розгортання» майбутнього тексту [4, с. 212], глибинним кодуємим пристроєм [4, с. 239]. Відповідно, призначенням текстового концепту є окреслення смислового боку тексту як макрознаку [5, с. 42]. Будучи своєрідною «точкою вибуху», що пробуджує текст до життя, концепт, по-перше, є відправним моментом при його породженні, а, по-друге, виступає кінцевою метою при сприйнятті та розумінні тексту [3, с. 55]. Створюючи текст, автор впроваджує селекцію знакових форм з метою максимально адекватної реалізації свого задуму у вигляді концепту. При

сприйнятті тексту реципієнт рухається у зворотному напрямку: від тексту (у його вербалізованій формі) до концепту [3, с. 55].

Оскільки основною функцією художнього перекладу вважають створення іншомовної аналогії або аналога текста-оригінала, то по-суті художній переклад є різновидом його інтерпретації [6, с. 12], яка не можлива без сприйняття, аналізу та розуміння текстового концепту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначаємо дві протилежні тенденції у тлумаченні текстового концепту: з одного боку, ототожнення текстових концептів із смислом художнього твору [7, с. 36], з іншого, їхнє повне протиставлення [8, с. 36-37]. Текстові концепти визначають як «поняттєві елементи» [9, с. 5], тобто концептуальні одиниці, що не містяться безпосередньо ні в мовній, ні в ментальній сферах, а подаються у формі «умовної дослідницької одиниці, спрямованої на комплексне вивчення мови, свідомості і культури» [10, с. 9]; як мовленнєво-розумове утворення змістового плану, яке характеризується багатосмисловою напруженістю та надкатегоріальністю [2, с. 24]. Якщо для Т.М. Дридзе текстовий концепт передбачає єдине вербальне вираження та є справедливим лише для створеного тексту [11, с. 135], то, на думку М.І. Жинкіна, текстовий

концепт існує ще до його породження та може мати безліч вербальних виражень – власне текстів [12, с. 84]. Не можна не погодитися з думкою О.О. Залевської, що така різнобарвність поглядів на сутність текстових концептів надає останнім можливості залучатися до різних галузей знання та пов'язуватися з широким колом значень [13, с. 33] (див. 14, с. 22-23).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У нашому дослідженні керуємося ідеєю про те, що текст, охарактеризований як макрознак, відзначається єдністю значення [15, с. 29], а текстовий концепт втілюється у його значенні або семантиці. Водночас, під семантикою або значенням художнього тексту ми, слідом за О.П. Воробійовою, розуміємо опрідметнене в тексті знання – знання про світ (фрагмент реальності або квазіреальності), про структуру комунікації (включаючи комунікантів), а також про власне текст [15, с. 41]. Отже, концепт, виведений із тексту та інтерпретований на його основі, певне ментальне утворення, що виникає у свідомості, коли людина описує об'єкт реальної дійсності мовними засобами у формі тексту, визначають як текстовий [15, с. 42].

Об'єктом нашого дослідження у цій статті став концепт СВОБОДА, що входить в число базових концептів, та вербалізується в англomовних афоризмах. **Метою** статті є виявити та дослідити лексико-семантичні засоби вираження концепту СВОБОДА в англomовних афоризмах, що уможливить максимально адекватну їх інтерпретацію та переклад.

Виклад основного матеріалу. Зміст концепту СВОБОДА та його структуру, які є складними за своєю суттю, моделюємо за допомогою фреймового аналізу. При цьому фрейм розуміємо як структуру даних для репрезентації стереотипної ситуації та формально представляємо дворівневою сіткою вузлів та відношень: 1) вершинні вузли, що містять завжди справедливу щодо описуваної фреймом ситуації інформацію; 2) термінальні вузли або слоти, які заповнюються фактами, дійсними для конкретної практичної ситуації [16, с. 7].

У якості елементів фрейму виділяємо слоти, кожен із яких орієнтований на конкретизацію певного аспекту фрейму. Проаналізувавши лексичні засоби вираження концепту СВОБОДА в мові та мовленні, зокрема на матеріалі англomовних афоризмів, виділяємо історичний, суспільний, особистісний та міжособистісний аспекти реалізації досліджуваного концепту, які моделюємо за допомогою відповідних субфреймів. Мовне втілення концепту СВОБОДА, виявлене на матеріалі лексикографічних джерел за допомогою компонентного аналізу, уможливило моделювання ядра досліджуваного концепту, в той час, коли мовленнєві засоби відображення концепту СВОБОДА в англomовних афоризмах, виділені за допомогою контекстуально-інтерпретативного методу, дали змогу змоделювати його периферію. Розглянемо мовну репрезентацію ядра досліджуваного концепту.

Суспільний субфрейм концепту СВОБОДА представлений лексемою *freedom* та її синонімами *liberty*, *autonomy*, *independence*, *sovereignty*, *exemption*, *immunity*, *authority*, *autarchy*, *en-*

franchisement, *carte-blanche*. Наведені лексеми містять спільне значення свободи як можливості діяти без перешкод і заборон у певній галузі. Синонімами-домінантами з-поміж виділених лексичних одиниць є лексеми *liberty* та *independence*.

Історичний субфрейм концепту СВОБОДА актуалізується лексемами *liberation*, *emancipation*, *manumission*, *deliverance*, які вказують на звільнення від політичного та економічного гноблення, утиску та обмежень; перебування не під арештом, не в неволі. Лексема *liberation* є синонімічною домінантою в даному ряді.

Особистісний субфрейм репрезентований лексемами, які ми зараховуємо до трьох груп: лексеми *self-government*, *self-determination*, які позначають життя, існування без залежності від кого-небудь чи від чого-небудь, тобто можливість поводитися на свій розсуд; лексеми *candour*, *honesty*, *openness*, *frankness*, *candidness*, *naturalness*, *unrestrained*, *unconstrained* із значенням «простота, невимушеність у поведінці» та лексеми *free time*, *leisure*, *spare time* із семантикою «вільний від праці час».

Міжособистісний субфрейм концепту СВОБОДА представлений найменш численними лексемами *respect*, *non-interference* на позначення визнання та допомоги в отриманні свободи.

Таким чином, лексичні засоби, виокремлені на матеріалі лексикографічних джерел, вербалізують ядро концепту, представлене суспільним, історичним, особистісним та міжособистісним субфреймами. Аналіз лексичних засобів вираження концепту СВОБОДА на матеріалі англomовних лексикографічних джерел свідчить про те, що свобода як важлива складова життя людини набуває особистісного значення, оскільки власне особистісний аспект у фреймовій репрезентації досліджуваного концепту переважає за кількістю синонімів в англійській мові.

Більш детальне вивчення мовленнєвого вираження концепту СВОБОДА на матеріалі англomовних афоризмів уможливорює моделювання периферії досліджуваного концепту, представлене відповідними слотами та субслотами.

Суспільний субфрейм представлений слотами свобода як суспільно-політичне життя та свобода як право. У свою чергу, слот свобода як суспільно-політичне життя структурований субслотами висока цінність та обмеження. Слот свобода як право структурований субслотами свобода слова та відсутність прав та свобод.

Субслот висока цінність слоту свобода як суспільно-політичне життя представлений лексемами *a precious thing*, *a great thing*, *the safest thing*, *a secret of happiness*, *the only condition of happiness*, *the only law*, *the supreme principle*, *an endowment*, *an anchor*, *genetic need*.

Так, в афоризмі Гаррі Емерсона Фосдіка «*Liberty is always dangerous, but it is the safest thing we have*» свобода є найвищою цінністю, навіть будучи небезпечною, вона залишається бажаною.

Субслот обмеження вербалізовано лексичними одиницями – *a chain*, *a restraint*, *a limit*, *a burden*, *a bondage*, *weight*, *pain*, *to imprison*.

Так, в афоризмі Натаніеля Готорна «*She had not known the weight until she felt the freedom*» свобода представлена як тягар.

Оскільки свобода є найвищою цінністю, люди завжди прагнуть та бажають її. З іншого боку, свободи боятися тому, що звикли до існуючого ладу речей чи боятися стати рабом власної свободи, оскільки навіть власна свобода іноді може стати обмеженням, тягарем. Причиною цього може бути неправильне поводження зі свободою, нерозуміння відповідальності, яка приходить разом зі свободою.

Субслот свобода слова субфрейму свобода як право представлений словосполученнями *the right to utter what one thinks, public liberty, the sound of tireless voices, the music of our own opinions, principal pillar, a guiding rule*.

Так, в афоризмі Едлай Евінга Стівенсона II «*The sound of tireless voices is the price we pay for the right to hear the music of our own opinions*» свобода слова є необхідною складовою людської свободи, оскільки інтерпретується як «музика наших думок».

Субслот відсутність прав та свобод вербалізовано лексичними одиницями – *not to include the right, to limit the number of voices, to be imprisoned, to be not free to do, put on a mask, to be fettered*.

Історичний субфрейм представлений слотами свобода як відсутність залежності та свобода як невід'ємна властивість. Слот свобода як відсутність залежності моделюємо за допомогою субслотів цілеспрямовані дії на здобуття свободи та ціна свободи. Слот свобода як невід'ємна властивість структурований субслотами життя без свободи та поводження зі свободою.

Субслот цілеспрямовані дії на здобуття незалежності вербалізується такими лексичними одиницями – *a challenge, a fight, a battle, a resistance, a continuous struggle, a revolution, a hard knock, a vigilance, to demand, to win, to achieve, to protect, to secure*.

Розглянемо афоризм Аса Філіпа Рендальфа: «*Freedom is never given, it is won*» [58] та Мартіна Лютера Кінга «*Change does not roll in on the wheels of inevitability but comes through continuous struggle*». Наведені афоризми підтверджують думку про те, що свобода вимагає від людини певних дій на її отримання та підтримання.

Субслот ціна свободи представлений словосполученнями – *cost of any part of national integrating; high cost of freedom; a price to pay; to pay any price; to bear any burden; to meet any hardship; war, death, blood, suffering, care, worry, danger; patriot's blood, blood of tyrants, prison*.

Так, ціна свободи визначена Джоном Кеннеді в його афоризмі: «*Let every nation know, whether it wishes us well or ill, that we shall pay any price, bear any burden, meet any hardship, support any friend, oppose any foe to assure the survival and the success of liberty*». На його думку, свобода варта принесених жертв, пережитих труднощів. Свободу як дещо цінне і необхідне слід вимагати, за неї треба боротися. Хоча іноді свобода може дістатися високою ціною, призвести до війни, страждань і навіть до смерті – та все ж свої права на свободу слід захищати, оскільки зі свободою приходить щастя.

Субслот життя без свободи представлений наступними лексичними одиницями – *a prison of one's own insecurities, death, extinction, adjustment, dirt, eternal vigilance, prisoner*.

Субслот поводження зі свободою вербалізується за допомогою лексеми *fear*, а також словосполученнями *to dread freedom, not to want freedom, to shrink from the responsibility, to escape, to let it slip away, appreciation of freedom*.

Так, в афоризмі Джебрана Халіль Джебрана: «*Life without liberty is like body without spirit*» життя без свободи постає як немислиме. Хоча іноді маючи свободу, людина не знає як із нею жити і навіть готова відмовитись від неї.

Особистісний субфрейм включає слоти свобода як незалежний спосіб життя та свобода як діяльність. Слот свобода як незалежний спосіб життя структурований субслотами можливість діяти на власний розсуд та можливість самовираження. Слот свобода як діяльність представлений субслотами діяльність без відповідальності та розумна діяльність.

Особистісний субфрейм включає слоти свобода як незалежний спосіб життя та свобода як діяльність. Слот свобода як незалежний спосіб життя структурований субслотами можливість діяти на власний розсуд та можливість самовираження. Слот свобода як діяльність представлений субслотами діяльність без відповідальності та розумна діяльність.

Субслот можливість діяти на власний розсуд виражається наступними лексичними одиницями – *a choice, independent will, independence of self, ability/right to choose, to choose one's actions, an opportunity to make decisions, to choose one's attitude, to walk free, to free from bond of chain or command, to be unobstructed, the right and power to decide, to choose one's own way, to act as one's will determines, to live without interference, to create for oneself the alternatives of choices, to take any direction, to do what you believe in, to go after your dreams*.

Субслот можливість самовираження представлений такими лексичними одиницями – *the right to express what one thinks, to go to the end of one's thought, to maintain a direct response to ideas, to be oneself, to be what you really are, the capacity to take a hand in one's own development, a capacity to mold oneself, to think differently, the expression of inner truth*.

Так, в афоризмі Сомерсета Моема «*There are two good things in life – freedom of thought and freedom of action*» особистісна свобода представлена як єдність двох складових – свобода дії та свобода думки. Людина прагне бути вільною не лише в своїх думках, а й у своїх діях. Ці два аспекти взаємопов'язані та є необхідними умовами для реалізації людської свободи.

Субслот розумна відповідальність вербалізований таким лексемами – *responsibility, control, discipline, order, attention, awareness, requirement, effort, tuition, intelligent use, restraint, wisdom, virtue, to practice, to support, to earn, to refresh, to work, to exercise, to breed, to tolerate rules, to protect*.

Розглянемо афоризм Томаса Пейна «*Those who expect to reap the blessing of freedom, must like men undergo the fatigue of supporting it*». На думку автора, відчувати свободу можна лише відповідально ставлячись до неї, підтримуючи її.

Субслот свобода без відповідальності представлений лексичними одиницями – *frightening*.

prospect, the greatest of all possible evils, folly, vice, madness, a difficulty, to be captive of one's desires.

Так, в афоризмі Едмунда Берка: «*But what is liberty without wisdom and without virtue? It is the greatest of all possible evils*» зазначається, що в разі безвідповідального ставлення до свободи, вона стає неконтрольованим злом. Свобода вимагає від людини відповідальності, за інакших обставин вона може спричинити хаос, а її втрата – призвести до життя по сценарію, який тобі нав'язують оточуючі люди.

Міжособистісний субфрейм структурований слотами визнання свободи іншого та допомога в отриманні свободи.

Слот визнання свободи іншого виражений словосполученнями – *not to deny the freedom to others, not to put a chain about the ankle of the fellow man, not to be a nuisance to other people, the love of others, not to deprive others*.

Слот допомога в отриманні свободи представлений такими лексичними одиницями – *to free smb else, to empower smb else, to protect the other man's freedom, to cease being an obstacle, to give every other human being every right you claim yourself, to defend freedom abroad*.

Вільна людина не може залишатися у бездії у разі, коли інші позбавлені свободи. Про це свідчать наступні афоризми:

For every man who lives without freedom, the rest of us must face the guilt (Ліліан Хеллман).

I don't believe you can stand for freedom of one group of people and deny it to others (Коретта Скотт Кінг).

Так, у наведених афоризмах висловлена думка про те, що люди, які вважають себе вільними, повинні допомагати іншим в отриманні свободи, а інакше вони мають відчувати свою провину за несвободу іншого.

Враховуючи все вище сказане, виділяємо в структурі концепту СВОБОДА ядро, яке містить ключову інформацію, розкриваючи суть концепту, та периферію, яка включає всі інші знання. Ядро представлене суспільним, історичним, особистісним та міжособистісним субфреймами, які реалізують універсальні характеристики концепту СВОБОДА. Периферія формується у результаті впливу культурного простору на свідомість людей, тобто відображає їх досвід. Вона представлена слотами та субслотами, які охоплюють певну семантику виділених субфреймів.

За допомогою методу кількісних підрахунків, ми дійшли до висновку, що мовні одиниці на позначення ядра концепту СВОБОДА є менш чисельними, оскільки складають 25%, нараховуючи 50 лексичних одиниць. Більшою номінативною щільністю характеризується мовна репрезентація периферії досліджуваного концепту (153 одиниці – 75%).

Найбільш репрезентативно представлений особистісний субфрейм (93 одиниці – 44%), за ним історичний субфрейм (53 одиниці – 25%) та суспільний субфрейм (52 одиниці – 24%). Найменш чисельно представлений в його мовному

вираженні міжособистісний субфрейм (15 одиниць – 7%).

Висновки і пропозиції. Виходячи з того, що текстовий концепт є як відправним моментом при породженні художнього висловлення, так і виступає кінцевою метою при його сприйнятті, розумінні та перекладі, у статті ми зробили спробу змодельовати структуру концепту СВОБОДА в англомовних афоризмах. Проведений аналіз лексикографічних визначень поняття «свобода» дозволив виділити ядерну частину концепту, яка представлена за допомогою суспільного, історичного, особистісного та міжособистісного субфреймів. Для більш детального висвітлення багатоплановості досліджуваного концепту в його мовленнєвій репрезентації, ми проаналізували англомовні афоризми, які, як виявилось, актуалізують периферійні складові нашого концепту, представлені відповідними слотами та субслотами. Так суспільний субфрейм включає слоти свобода як суспільно-політичне життя та свобода як право. У межах слоту свобода як суспільно-політичне життя ми виділяємо субслоти висока цінність, обмеження. Слот свобода як право представлений субслотами свобода слова та відсутність прав та свобод. Історичний субфрейм представлений слотами свобода як відсутність залежності та свобода як невід'ємна властивість. Слот свобода як відсутність залежності формує субслоти цілеспрямовані дії на здобуття свободи та ціна свободи. Слот свобода як невід'ємна властивість репрезентується субслотами життя без свободи та поводження зі свободою. Особистісний субфрейм включає слоти свобода як незалежний спосіб життя та свобода як діяльність. До слоту свобода як незалежний спосіб життя відносяться субслоти можливість діяти на власний розсуд та можливість самовираження. Слот свобода як діяльність представлений субслотами діяльність без відповідальності та розумна діяльність. До міжособистісного субфрейму належать слоти визнання свободи іншого та допомога в отриманні свободи. До мовних одиниць на позначення досліджуваного концепту ми зараховуємо: іменники, що характеризуються семантикою «свобода як найвища цінність», «свобода як обмеження», «цілеспрямовані дії на здобуття свободи», «ціна свободи», «життя без свободи», «можливість діяти на власний розсуд», «розумна відповідальність за свободу», «свобода без відповідальності»; дієслова із семантикою «свобода як обмеження», «відсутність прав», «цілеспрямовані дії на здобуття свободи», «можливість діяти на власний розсуд», «можливість самовираження», «розумна відповідальність за свободу», «визнання свободи іншого»; прикметники із семантикою «свобода як найвища цінність», «свобода без відповідальності», «можливість діяти на власний розсуд».

Перспективою подальшого дослідження убагачено виявлення можливих способів перекладу англомовних афоризмів в залежності від актуалізації в них тих чи інших концептуальних складових.

Список літератури:

1. Кияк Т.Р. Перекладознавство / Т.Р. Кияк, А.М. Науменко, О.Д. Огуй. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 543 с.
2. Кагановська О.М. Текстові концепти художньої прози (на матеріалі фр. романістики сер. 20 ст.) / О.М. Кагановська. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2002. – 292 с.
3. Красных В.В. От концепта к тексту и обратно (к вопросу о психолингвистике текста) / В.В. Красных // Вестник Московского государственного университета. Сер. 9. Филология. – 1998. – № 1. – С. 53-69.
4. Лотман Ю.М. Структура художественного текста. Семиотические исследования по теории искусства / Ю.М. Лотман. – М.: Искусство, 1970. – 384 с.
5. Кагановська О.М. Текстові концепти художньої прози: когнітивна та комунікативна динаміка (на матеріалі французької романістики середини 20 ст.): дис ... доктора філол. наук: 10.02.05 / Кагановська Олена Марківна. – К., 2003. – 502 с.
6. Казакова Т.А. Художественный перевод / Т.А. Казакова. – Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский институт внешнеэкономических связей, 2002. – 168 с.
7. Пищальникова В.А. Психопеэтика / В.А. Пищальникова. – Барнаул: Изд-во Барнаульск. гос. ун-та, 1999. – 238 с.
8. Новиков А.И. Смысл как особый способ членения мира в сознании / А.И. Новиков // Языковое сознание и образ мира. – М.: Изд-во МГУ, 2000. – С. 33-38.
9. Карасик В.И. Культурные доминанты в языке / В.И. Карасик // Языковая личность: культурные концепты. – Волгоград – Астрахань: Изд-во Волгоградск. гос. ун-та, 1996. – С. 3-16.
10. Слышкин Г.Г. От текста к символу: лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе / Г.Г. Слышкин. – М.: Academia, 2000. – 128 с.
11. Дридзе Т.М. Язык и социальная психология / Т.М. Дридзе. – М.: Высшая школа, 1980. – 224 с.
12. Жинкин Н.И. Речь как проводник информации / Н.И. Жинкин. – М.: Наука, 1982. – 154 с.
13. Залевская А.А. Текст и его понимание / А.А. Залевская. – Тверь: Тверской гос. ун-т, 2001. – 177 с.
14. Багацька О.В. Концепт РІВНОВАГА в сучасних американських оповіданнях: лексико-граматичний та наративний аспекти: дис. канд. філол. наук: 10.02.04 / Багацька Олена Вікторівна. – К., 2007. – 212 с.
15. Воробьева О.П. Лингвистические аспекты адресованности художественного текста: дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.19 / Воробьева Ольга Петровна. – М., 1993. – 382 с.
16. Минский М. Фреймы для представления знаний: Пер. с англ. / М.Минский. – М.: Энергия, 1979. – 152 с.

Список лексикографічних джерел:

1. The Oxford Thesaurus. An A-Z Dictionary of Synonyms. – Oxford University Press, 2006. – 2062 p.
2. Webster's New Dictionary of Synonyms: A Dictionary of Discriminated Synonyms with Antonyms and Analogous and Contrasted Words / Merriam Webster. – Merriam-Webster INC, 1984. – 909 p.

Список ілюстративних джерел:

1. Brainy quote [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.brainyquote.com/quotes/topics/topic_freedom.html
2. Famous quotes [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.famousquotes.com/category/freedom/>
3. Inspirational Quotes – Inspirational Sayings [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sayings-inspirational.com/quotes/freedoms/>
4. Just quotes [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.just-quotes.com/freedom_quotes.html
5. Notable quotes [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.notable-quotes.com/f/freedom_quotes.html
6. Quotes and sayings [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dolliecrave.com/quotes/tag/freedom/>
7. Sayings and Quotes – Coolnsmart.com [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.coolnsmart.com/freedom_quotes/

Багацкая Е.В., Мельник С.Н.

Сумской государственный педагогический университет имени А.С.Макаренка

ОПЫТ ЛИНГВОКОГНИТИВНОГО АНАЛИЗА АНГЛОЯЗЫЧНЫХ АФОРИЗМОВ В ПЕРЕВОДЧЕСКОЙ ПРАКТИКЕ

Аннотация

Исследованы лексико-семантические средства выражения концепта СВОБОДА в англоязычных афоризмах. Смоделировано структуру концепта СВОБОДА при помощи метода фреймового анализа. Описаны общественный, исторический, личностный, межличностный субфреймы, в составе которых выделены слоты и субслоты. Языковое воплощение концепта СВОБОДА, изученное на материале лексикографических источников при помощи компонентного анализа, дало возможность смоделировать ядро исследуемого концепта. Речевые средства выражения концепта СВОБОДА в англоязычных афоризмах, выделенные при помощи контекстуально-интерпретативного метода, сделали возможным моделирование его периферии.

Ключевые слова: художественный перевод, интерпретация, англоязычные афоризмы, текстовый концепт, фрейм, фреймовая модель.

Bagatska O.V., Melnyk S.M.

Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko

LINGUOCOGNITIVE ANALYSIS OF ENGLISH APHORISMS IN TRANSLATION PRACTICE

Summary

The article deals with lexico-semantic means of concept FREEDOM representation in English aphorisms. The structure of the concept FREEDOM with social, historical, personal, interpersonal subframes as its constituents is modelled with the help of frame analysis. Language representation of concept FREEDOM, studied in the lexicographical sources with the help of component analysis, enabled to model the nucleus of the concept. Speech means of concept FREEDOM representation in English aphorisms, singled out with the help of contextual-interpretative method, allowed to model its periphery.

Keywords: literary translation, interpretation, English aphorisms, a textual concept, frame, frame model.